

TÁRLAT

*Horváth József
önarcképe*

Erdélyi arcok, tájak, műemlékek — Horváth József fényképein

Elcseszett pillanatkép. Édesanya, falusi asszony hajol a kicsi gyermekágy fölé, amelyben pufók arcú apróság mosolygással viszonzja a simogatást. Számlálhatatlanul sokszor ismétlődő mozdulat, gond és öröm. Festők, írók örök témája, s a modern kor képi krónikásaié, a fotósoké. „Beállítani”, megrendezni nem lehet, mert akkor nem az élet ismétlődő és megismételhetetlen epizódja: csak meglesni lehet, véletlenül, mégsem vaktában, jó fotós szemmel és érzékeny lélekkel.

*A kolozsvári Mátyás-szobor a téli éjszakában.
A Szent Mihály plébániatemplom déli fala
előtt álló szoborcsoportot, Fadrusz János alko-
tását, 1902-ben avatták fel. A lovon ülő ki-
rályt hadvezérei veszik körül: Magyar Balázs,
Kinizsi Pál, Zápolya István és Báthori István
erdélyi vajda.*

*Sajtőkészítő román pásztorlány
a Retyezát aljában*

Óraljábaldogfalva református temploma. A román stílusban épült templomot a XIV. század elején emelték. Figyelemre méltók a torony ikerablakai. Belső falain XIV. századi, bizánci freskók láthatók. Hajdanán a Kendeffy család patronálta a templomot. A Hunyad megyei Óraljábaldogfalván manapság mintegy 60–70 magyar református él, a templomban a szolgálatot a szomszédos Hátszeg lelkésze látja el.

A Kendeffy család restaurált kastélya Óraljábaldogfalván. A Kendeffyek 1463-ban Mátyás királytól kaptak nemességet. Az eredeti alakjában helyreállított kastély ma turisztaszálló.

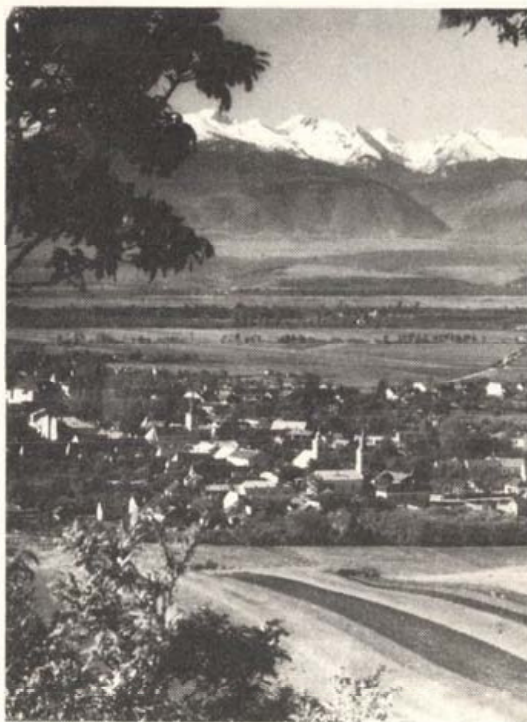

A Zejkány község mellett álló emlékmű. Az „erdélyi Vaskapunál” felállított vasbuzogány arra emlékeztet, hogy Hunyad megyének ezen a helyén, a Bánság felé nyíló völgy szorosban 1442-ben Hunyadi János szétverte az Erdély ellen támadó 80 ezer fős török sereget.

(Horváth József felvételei)

Déva vára. A XIII. század elején épült várat a tatárok felegették, majd IV. Béla újjáépítette. V. László király, 56 faluval együtt, Hunyadi Jánosnak ajándékozta. 1817-ben ismét helyre kellett állítani a várat. 1849-ben a honvédek elfoglalták, de nem sokkal később egy lőszerrobbantás tönkretette. Ebben a városban volt elzárva Dávid Ferenc (1510–1579), az unitárius vallásalapító. A magyar népköltészet Déva vára építéséhez köti a Kőműves Kelemenné balladát.

Hátszeg városának távlati képe. Háttérben a Retyezát, amelyet Petőfi a „hegyek nagyapjának” nevezett. Hátszeg először 1247-ben szerepelt okmányokban. Mátyás király 1463-ban a Kendeffy családnak ajándékozta, „Oppidium nostrum Haczege” jellemzéssel.

Fényképképzésen, sok-sok társa között, ez a felvétel ragadt meg legjobban bennem. Kiváló fotók a falon, a Korunk Galériában, természeti tájak, havasok, erdei tisztások, havasi emberek, élet, mozgás mindegyik, de ez a szinte szerénynek tetsző pillanatsfelvétel nyitott leginkább „ajtót” számomra a fotóművész lelkéhez.

Horváth József, a kolozsvári Történelmi Intézet nyugállományú fotósa, túljár a nyolcvanan. Hosszú életének java részét Hátszegen, ebben a Hunyad megyei városkában töltötte. Ő volt ott az első hivatásos fényképész. A kenyérkereset lehetősége csábította oda, alig huszonnégy évesen. A város hűséges fia lett, hátszegi lányt vett

*Havasai román pásztor
a Déli-Kárpátokban*

feleségül, ott telepedett meg évtizedekre, ott született a leánya, a havasali emberek szokásaihoz igazodott életformájában, gondolkodásában, szórakozásaiban.

Nemcsak a távolságok végtelenjét kereste meg gépével, de idők mélyébe is számtalanszor alászállt. Hátszegré kerülése után néhány esztendővel kezdte meg Constantin Daicoviciu akadémikus Sarmizegetusa feltárását. Akkoriban még kevesebb pénz jutott régészeti kutatásokra, a kutatóval nem jött fotós is, a hátszegi Horváth Józsefet kérte meg a leletek megörökítésére. Ez a fotóművész pótolhatatlan fénykép tanúságokat készített az ásás első időszakáról a hajdani amfiteátrumban ásó környékbeli parasztokról. Ez az ismeretség, munkatársi viszony folytatódott, mikor Daicoviciu professzor a kolozsvári Történeti Intézet igazgatójaként 1962-ben meghívta Horváth Józsefet az intézmény fotósának. Hetvenesztendős koráig dolgozott új helyén, eszébe sem jutott, hogy immár nyugdíjba mehetne, ott lenne az ideje.

A munka szépségei és izgalmai marasztalták.

Készített Horváth József felvételeket új városi látványokról is, gyárakról vagy éppen épülő lakótelepekről, de igazi témái máig — ma is dolgozik, persze csak „szórakozásból” — az emberi arcok és emberi kapcsolatok, az ellesett pillanatok, amelyekben az őszinte élet munkái, és tájak, a Retyezát sziklaoldalai, meg a műemlékek.

— Ez a felvétel Vicén készült — áll meg a gyermekét könnyed simogatással érintő anya képe előtt. — Egy ismerős asszonyt vittem ki autóval. Akkor meg volt még a jó öreg Trabantom, jobban bírtam az autóvezetést. Apanagyfalutól roppant gödrös, kátyus volt az út, már vissza akartam fordulni. A végén csak eljutottunk Vicére. És ott kaptam lencsevégre ezt a jelenetet. Számomra megérte a fáradságot, a rossz utat, a rázkódást, az autó gyöttrését.

Asszonyok, lányok arca, mozdulata, az élet lekerekített és mégis végtelenségbe szövődő pillanatai. Horváth József Hátszeg környékén a fényképezés valóságos kultuszát teremtette meg. Előtte nemcsak fotós nem volt azon a vidéken, de a fényképezés is idegen, riasztó volt a havasi falvak emberei előtt. Néhány esztendő múlva a hétfői hátszegi hetivásárokon, tömegek szorongtak a műtermében, s az egyik faluban, éppen a Retyezát lábánál, Szentpéteren a gyermekek és szülők fényképét kezdték kitenni a házak utcai ablakaiba. Az örök természetjáró Horváth József fedezte fel ezeket a képeket, de nem faggatózott, hogy mi indította el az új szokást. Nehogy elriassa ezzel az embereket a fotóitól, önmagától. Azok az ablakokba került felvételek máig érződő elégtételt adtak neki.

Beke György